

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઈ.ટી. સનઅપ

વિ.

સી.એ.એન.એસ.એસ. એમપ્લોયીસ એસોશીએશન અને અન્ય એક

ઓક્ટોબર ૧૩, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિ બી.એન. અગ્રવાલ અને ન્યાયમૂર્તિ એ.કે. માથુર]

અદાલતની અવમાનના:

રાજ્ય સરકાર દ્વારા કર્મચારીઓના પગાર અને પેન્શન સિવાયની તમામ ચુકવણીઓ પર રોક - કર્મચારી મંડળો દ્વારા પડકારવામાં આવી - હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ દ્વારા રાજ્ય સરકારને આ આદેશ રદ કરવાનો નિર્દેશ - રાજ્ય સરકાર દ્વારા પાલન કરવામાં ન આવ્યું - અવમાનના અરજી (Contempt Petition) - હાઈકોર્ટ દ્વારા રાજ્ય સરકારને પ્રતિબંધ હટાવવાનો નિર્દેશ - બિન-પાલન - મંડળ દ્વારા બીજી અવમાનના અરજી દાખલ કરવામાં આવી અને સત્તાધિકારીઓ દ્વારા અપીલ દાખલ કરવામાં આવી - હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી અને અપીલકર્તા-અધિકારીને અદાલતના આદેશનો અનાદર કરવા બદલ દોષિત ઠેરવ્યા અને સજા ફટકારી - અપીલ પર, ઠરાવવામાં આવ્યું કે: વિતરણ પર પ્રતિબંધ મૂકતો આદેશ શા માટે રદ ન કરી શકાય તેનું

કોઈ કારણ જણાતું નથી - વહીવટી આદેશને અદાલત સમક્ષ મૌખિક રજૂઆત દ્વારા રદ કરી શકાય નહીં - અધિકારીએ જાણીજોઈને અદાલતના આદેશનું ઉલ્લંઘન કર્યું - આથી, તેઓ અદાલતના આદેશની અવમાનના કરવા બદલ દોષિત છે - હાઈકોર્ટે તેમને અવમાનના માટે યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે - જોકે, અધિકારીનો સર્વિસ રેકૉર્ડ નિષ્કલંક હતો અને તેઓ નિવૃત્તિની અણી પર હતા અને તેમણે માફી માંગી છે તેમજ આદેશ પણ રદ કરી દેવામાં આવ્યો છે - આથી, કેદની સજાને બદલે દંડ ફટકારવામાં આવે છે - હાઈકોર્ટના આદેશમાં તે મુજબ સુધારો કરવામાં આવે છે.

નાગાલેન્ડ રાજ્ય સરકાર દ્વારા કર્મચારીઓના પગાર અને પેન્શન સિવાયની તમામ ચુકવણીઓ રોકવા અંગેના આદેશો બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા. આ આદેશોને પ્રતિવાદી, એટલે કે 'એમ્પ્લોઈઝ એસોસિએશન' દ્વારા પડકારવામાં આવ્યા હતા. અદાલત દ્વારા જી.પી.એફ. (GPF) ઉપાડવાની મંજૂરી આપતો એક વચગાળાનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, રાજ્યના સત્તાધિકારીઓએ અદાલતના આદેશનું પાલન કર્યું ન હતું. કર્મચારી મંડળ (એસોસિએશન) દ્વારા અદાલતની અવમાનનાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટના સિંગલ જજ દ્વારા રાજ્ય સરકારને તે આદેશ રદ કરવા માટેનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તા-સત્તાધિકારીઓએ આ વિરુદ્ધ અપીલ દાખલ કરી હતી. સત્તાધિકારીઓ દ્વારા આદેશનું પાલન કરવામાં ન આવતા, મંડળ દ્વારા બીજી અવમાનનાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે તે અપીલ ફગાવી દીધી હતી. જોકે, અદાલતે અવમાનના કરનારને અદાલતના આદેશની અવમાનના કરવા બદલ દોષિત ઠેરવ્યા અને તેમને એક મહિનાની કેદની સજા ફટકારી. આથી, અવમાનના કરનાર દ્વારા વર્તમાન અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા-અવમાનના કરનાર (contemnor) દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે, રાજ્ય સરકાર દ્વારા જી.પી.એફ. (GPF) એડવાન્સની

ચુકવણીની મંજૂરી આપવામાં આવી હોવાથી હવે આ પ્રતિબંધ અસ્તિત્વમાં નથી; આ આદેશ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે અને તેમની માફી સ્વીકારવામાં આવે અને તેમને આક્ષેપોમાંથી મુક્ત (**discharged**) કરવામાં આવે; અને તેમની ૩૦ વર્ષની લાંબી સેવા કારકિર્દીમાં તેમણે ક્યારેય અદાલતના આદેશ પ્રત્યે અનાદર દર્શાવ્યો નથી.

અપીલનો નિકાલ કરતાં, ન્યાયાલયે ઠેરવ્યું કે;

૧.૧. આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ સંપૂર્ણપણે ન્યાયી છે. એકવાર વહીવટી આદેશ બહાર પાડવામાં આવે પછી અદાલત સમક્ષ મૌખિક રજૂઆત દ્વારા તેને રદ કરી શકાય નહીં. તેને અન્ય વહીવટી આદેશ દ્વારા જ રદ કરવો પડે છે. જો એડવોકેટ જનરલે અદાલત સમક્ષ નિવેદન આપ્યું હોય, તો ત્યારબાદ તે પ્રતિબંધ રદ કરતો વહીવટી આદેશ પણ થવો જોઈએ. દલીલની તારીખ સુધી અપીલકર્તા-સત્તાધિકારી પ્રતિબંધ રદ કરતો આદેશ આ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરી શક્યા ન હતા; તેનાથી વિપરીત, પ્રતિબંધ અમલમાં રાખવામાં આવ્યો હતો અને તેથી કર્મચારી મંડળ દ્વારા અદાલત સમક્ષ બીજી અવમાનનાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. એડવોકેટ જનરલે ફરીથી નિવેદન આપ્યું હતું કે જી.પી.એફ. અરજીઓ પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે, જેનાથી અરજદાર માટે બાબત વધુ વણસી ગઈ હતી અને તેનાથી સ્થિતિમાં કોઈ સુધારો થયો ન હતો. એ વાત અલગ છે કે જ્યારે સત્તાધિકારીઓને બચવાનો કોઈ રસ્તો ન મળ્યો ત્યારે તેમને વાસ્તવિકતા સમજાયી અને તેથી તેમણે ત્યારબાદ આદેશ રદ કર્યો છે. [જર૦-સી-એફ]

૧.૨. આ અદાલતે વારંવાર ભાર મૂક્યો છે કે લોકશાહીમાં અદાલતની ભૂમિકા વહીવટી આદેશો (**administrative fiat**) ને આધીન હોઈ શકે નહીં. કારોબારી (**executive**) અને ધારાસભાએ (**legislature**) બંધારણીય માળખામાં રહીને કામ કરવાનું હોય છે અને ન્યાયતંત્રને ધારાસભા અને કારોબારી

પર અંકુશ રાખવા માટે 'વોચ ડોગ' (રખેવાળ) ની ભૂમિકા આપવામાં આવી છે. વર્તમાન કેસમાં, એક તરફ અપીલકર્તા-સત્તાધિકારી જણાવે છે કે જી.પી.એફ. (GPF) ના તમામ કેસો પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવી છે અને બીજી તરફ તેઓ વહીવટી આદેશ રદ કરવા તૈયાર નથી. આ બાબત અદાલતના આદેશને ટાળવા અને પોતાના વલણ પર અડી રહેવા માટે અમલદારશાહી દ્વારા કરવામાં આવેલો જાણીજોઈને પ્રયાસ દર્શાવે છે. આ અદાલતના આદેશનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે અને અપીલકર્તા અદાલતના આદેશનો અનાદર કરવા બદલ દોષિત છે. કેસની હકીકતો અને સંજોગોને જોતા, હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર જણાતી નથી. [જરૂર-જી-એચ; જરૂર-એ-બી]

૨. જો અદાલતના આદેશોનું આ પ્રકારે સરેઆમ ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે, તો લોકોનો અદાલતો પરથી વિશ્વાસ ઉઠી જશે. તેથી, અદાલતના આદેશના આવા પ્રકારના ઉલ્લંઘન સામે કડક હાથે કામ લેવું અને સત્તાધિકારીઓને એ સંદેશ પહોંચાડવો જરૂરી છે કે અદાલતો આવી બાબતોને હળવાશથી લેશે નહીં. જો કે, અધિકારીની લાંબી કારકિર્દીને ધ્યાનમાં લેતા અને હવે તે આદેશ રદ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, વિવાદાસ્પદ આદેશમાં સુધારો કરીને હોદ્દેદાર પર રૂ. ૫,૦૦૦ નો દંડ ફટકારવામાં આવે છે અને જો દંડ ભરવામાં કસૂર કરવામાં આવે, તો તેમણે એક મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવી પડશે. [જરૂર-ડી-ઈ]

દીવાની અપીલીય હુકમત: સિવિલ અપીલ નં. ૩૧૫૭/૧૯૯૮

સી.પી. નં. ૮(કે)/૧૯૯૭ માં આસામ સ્થિત ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના તા. ૨૬.૦૫.૧૯૯૮ રોજના ચુકાદા અને હુકમ માંથી.

અપીલકર્તા વતી જગદીપ ધનખર, દેવેનદ્ર સિંઘ, અબાની કુમાર સાહુ, ઘનશ્યામ, અતુલ કે. સિન્હા અને ડૉ. સુશીલ બલવાડા.

સામાવાળાઓ વતી પી.કે. ગોસ્વામી અને રાજીવ મેહતા.

ન્યાયાલયનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એ.કે. માથુર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યો.

આ અપીલ ગુવાહાટી હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૬ મે, ૧૯૯૮ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા આદેશ વિરુદ્ધ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા ડિવિઝન બેન્ચે નાગાલેન્ડ સરકારના નાણા વિભાગના કમિશનર-કમ-સેક્રેટરી શ્રી ઈ. ટી. સુબુપને દોષિત ઠેરવ્યા છે અને તેમને એક મહિનાની સાદી કેદની સજા તેમજ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ના દંડની સજા ફટકારી છે, અને જો દંડ ન ભરે તો, વધુ એક મહિનાની સાદી કેદની સજાનો આદેશ કર્યો છે. જો કે, પ્રતિવાદી નં. ૨, એ. સી. સાઈકિયાને આ અવમાનના અરજીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા પરંતુ તેઓ સિવિલ રૂલ નં. ૪૦(કે)૯૬ માં પક્ષકાર ન હતા, જેમાંથી આ અવમાનના ઉદભવી છે, તેથી તેમને આરોપમુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. વધુમાં, તેઓ જૂન/જુલાઈ ૧૯૯૭ ના મહિનામાં વચનિવૃત્તિ પર પહોંચતા નિવૃત્ત થયા હતા.

અપીલના નિકાલ માટે જરૂરી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે. તારીખ ૩૦ ડિસેમ્બર, ૧૯૯૫ ના એક વાયરલેસ ટ્રાન્સમિશન (W.T.) સંદેશ દ્વારા, રાજ્ય સરકારના નાણા વિભાગે કર્મચારીઓના પગાર અને પેન્શન સિવાયની તમામ ચુકવણીઓ રોકી દીધી હતી. તે W.T. સંદેશ નીચે મુજબ છે:

"ક્રમાંક: BUD/1-2/95-96 તારીખ 30.12.1995(.) રાજ્ય સરકારની તમામ ચુકવણીઓ તાત્કાલિક અસરથી અટકાવો (STOP) (.), જ્યાં સુધી અન્ય આદેશો ન મળે ત્યાં સુધી, ડિસેમ્બર 1995 ના પગાર અને પેન્શન સિવાય, જેની ચુકવણી 5.1.96 (RPT 5.1.96) થી

કરવાની રહેશે (.) અન્ય કોઈ પણ ચુકવણી (RPT NO OTHER PAYMENT) ને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં, ભલે તેના માટે ઉપાડના અધિકૃત પત્રો (Drawal Authorities) પહેલેથી જ જારી કરવામાં આવ્યા હોય (.) અન્ય આદેશો ન મળે ત્યાં સુધી (.) મહેરબાની કરીને આ આદેશના કડક પાલનની ખાતરી આપો (.)."

ઉપરોક્ત સંદેશમાં ૩૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬ના રોજ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધમાં નિયમિત સ્ટાફના પગાર, પેન્શન (પેન્શનના એરિયર્સ/બાકી રકમ સહિત), રજાનું રોકડમાં રૂપાંતર અને નિવૃત્ત સરકારી કર્મચારીઓના જી.આઈ.એસ. (G.I.S. - ગ્રુપ ઇન્સ્યોરન્સ સ્કીમ) ની ચુકવણી બાબતે છૂટછાટ આપવામાં આવી હતી.

અગાઉ ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૪ ના રોજ એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જી.પી.એફ. (G.P.F.) ના ખાસ કિસ્સામાં છૂટછાટ માટેની કોઈ પણ અરજી ધ્યાને લેવામાં આવશે નહીં. તે સંદેશ નીચે મુજબ છે:

"ક્રમાંક: FIN/GEN/૩૯/૯૩ : તારીખ KMA ૨૯ સપ્ટેમ્બર '૯૪ (.) જ્યાં સુધી નાણાકીય સ્થિતિમાં સુધારો ન થાય ત્યાં સુધી જી.પી.એફ. (G.P.F.) માં વિશેષ છૂટછાટ માટેની કોઈ પણ અરજી ધ્યાને લેવામાં આવશે નહીં(.) વિનંતી છે કે ઓક્ટોબર '૯૪ દરમિયાન કોઈ પણ અરજી આગળ મોકલવી નહીં."

ત્યારબાદ ઉપરોક્ત આદેશોને 'કોન્ફેડરેશન ઓફ ઓલ નાગાલેન્ડ સ્ટેટ સર્વિસીસ એમ્પ્લોઈઝ એસોસિએશન' (ટૂંકમાં CANSSEA) દ્વારા પડકારવામાં આવ્યા હતા. CANSSEA એ તેના જનરલ સેક્રેટરી માર્ક્ટ સિવિલ રૂલ

40(K)96 દાખલ કર્યો હતો. અરજદાર મંડળની ફરિયાદ જી.પી.એફ. (G.P.F.) ઉપાડવા પરના પ્રતિબંધ અંગેની હતી. ૬ અઠવાડિયામાં જવાબ રજૂ કરવાના આદેશ સાથે, અદાલતે બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી ૧૭.૫.૯૬ ના રોજ એક વચગાળાનો આદેશ પસાર કર્યો હતો, જે નીચે મુજબ છે:

"આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં તેમજ બાર (વકીલ મંડળ) દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાને લેતા, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે વચગાળાનો આદેશ (interim order) જરૂરી બન્યો છે. તદનુસાર, નાણા વિભાગ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૩૦.૧૨.૯૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ, જ્યાં સુધી તે જી.પી.એફ. (G.P.F.) ના નાણાં ઉપાડવાને સંબંધિત છે ત્યાં સુધી, અન્ય આદેશો ન મળે ત્યાં સુધી સ્થગિત રહેશે."

પ્રતિવાદી દ્વારા વચગાળાના આદેશનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. તેથી, CANSSA એસોસિએશન દ્વારા અવમાનનાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે 'સિવિલ ઓરિજિનલ (કન્ટેમ્પ્ટ) પિટિશન નં. ૧૭(કે)૯૬' તરીકે નોંધવામાં આવી હતી, જેમાં વર્તમાન અવમાનના કરનાર શ્રી ઈ.ટી. સુનુપ, નાણા કમિશનર, નાગાલેન્ડ સરકાર, કોહિમાને પ્રતિવાદી નં. ૧ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. આ બાબતે નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી અને તેમણે વળતો જવાબ (counter) દાખલ કર્યો હતો. અગાઉનો 'સિવિલ રૂલ' તમામ રીતે પૂર્ણ હોવાથી, સિવિલ રૂલ અને અવમાનનાની અરજી બંનેની સાથે સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને અદાલતના તારીખ ૨૫.૨.૯૭ ના આદેશ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો અને નીચે મુજબના નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા:

"૧૪. પૂરતી રજૂઆતો સાંભળ્યા બાદ, આ અરજીનો નીચે મુજબના નિર્દેશો સાથે નિકાલ કરવામાં આવે છે:—

- (ક) બીજા પ્રતિવાદીને આ આદેશ મળ્યાની તારીખથી એક અઠવાડિયાની અંદર જી.પી.એફ. (G.P.F.) ઉપાડ/એડવાન્સ સંબંધિત પ્રતિબંધ હટાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.
- (ખ) જી.પી.એફ. ઉપાડ/એડવાન્સની મંજૂરી ત્યારે જ આપવામાં આવશે જ્યારે સબસ્ક્રાઇબર (જમાકર્તા) ના ખાતામાં જમા રકમની ઉપલબ્ધતા અંગેના સ્ટેટમેન્ટ રજૂ કરવામાં આવે.
- (ગ) દરેક ટ્રેઝરી ઓફિસરે (તિજોરી અધિકારી), જી.પી.એફ. ઉપાડ/એડવાન્સ મંજૂર કરતા પહેલા, એવો આગ્રહ રાખવો જોઈએ કે સબસ્ક્રાઇબરના ખાતામાં જમા રકમ દર્શાવતું લેટેસ્ટ સ્ટેટમેન્ટ તેમની સમક્ષ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે.
- (ઘ) એકાઉન્ટન્ટ જનરલે એ જોવાનું રહેશે કે લેટેસ્ટ સ્ટેટમેન્ટ્સ યોગ્ય રીતે અને સબસ્ક્રાઇબર દ્વારા ખરેખર જમા કરવામાં આવેલી રકમના આધારે જારી કરવામાં આવે.
- (ચ) દરેક વિભાગના વડાએ (Head of the Department) પણ એ જોવાનું રહેશે કે તેઓ જી.પી.એફ. ઉપાડ/એડવાન્સ માટેની અરજી આગળ મોકલે તે પહેલાં, સબસ્ક્રાઇબરના ખાતામાં નાણાંની ઉપલબ્ધતા દર્શાવતું લેટેસ્ટ સ્ટેટમેન્ટ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે."

૩૦ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૫, ૩૦ જાન્યુઆરી ૧૯૯૬ અને ૨૯ સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૪ ના આદેશો, જ્યાં સુધી જી.પી.એફ. (GPF) ઉપાડ અને એડવાન્સને સંબંધિત હતા ત્યાં સુધી, રદ (quashed) કરવામાં આવ્યા હતા. અવમાનનાની અરજીનો પણ નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો અને હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત આદેશના ફકરા ૪ હેઠળ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે

અવમાનના કરનારે (contemnor) વળતા જવાબના ફકરા ૩ માં ગેરમાર્ગે દોરતું નિવેદન આપ્યું છે, કારણ કે અવમાનના કરનાર દ્વારા સ્પષ્ટપણે જણાવાયું હતું કે ૩૦.૧૨.૯૫ નો વિવાદાસ્પદ વાયરલેસ (W.T.) સંદેશ અસરકારક રીતે પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે. તેમ છતાં, ૩૦ ડિસેમ્બર ૧૯૯૫ ના રોજ લાદવામાં આવેલો પ્રતિબંધ પાછો ખેંચવાનો આદેશ અવમાનના કરનાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હતો. અવમાનના અરજીનો નિકાલ કરતી વખતે, અદાલત દ્વારા નીચે મુજબના અવલોકનો કરવામાં આવ્યા હતા.

"આ અદાલતે ૩૦.૧૨.૯૫ ના રોજ જી.પી. ફંડ (G.P. Fund) ના ઉપાડ/એડવાન્સ પર લાદવામાં આવેલ પ્રતિબંધ હટાવવા માટે અવમાનના કરનારાઓને આ આદેશ મળ્યાની તારીખથી સાત દિવસનો સમય આપ્યો છે. અવમાનના કરનારાઓએ પણ તેમના વળતા જવાબના ફકરા ૮ માં બિનશરતી માફી (unqualified apology) માંગી છે, જો અદાલતના આદેશનો અસરકારક અમલ કરવામાં કોઈ ચૂક કે કસૂર થઈ હોય. અવમાનના કરનારે સ્પષ્ટપણે એવું પણ નિવેદન (averred) કર્યું છે કે તેઓ આ અદાલત પ્રત્યે સર્વોચ્ચ આદર ધરાવે છે અને આ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અથવા નિર્દેશ પ્રત્યે અનાદર કે આજ્ઞાભંગ દર્શાવવાનો તેમનો કોઈ ઈરાદો નથી. જ્યારે પણ આ અદાલતના નિર્દેશને તેના તાર્કિક નિષ્કર્ષ સુધી પહોંચાડવામાં આવતો નથી, ત્યારે કાયદાના શાસન (Rule of Law) ને નુકસાન થાય છે. આ અદાલતના આદેશનું પાલન કરવું એ કાયદાના શાસનની અમલવારી છે. તેથી, અમે આગ્રહ રાખીએ છીએ કે કાયદાના શાસનને લાગુ કરવા માટે અમારા આદેશનું પાલન થવું જોઈએ. તેમ છતાં, જોકે અવમાનના સાબિત થઈ છે, પરંતુ અવમાનના કરનારાઓ દ્વારા વળતા જવાબના ફકરા ૮ માં કરવામાં આવેલા નિવેદન અને માંગવામાં આવેલી બિનશરતી માફીને ધ્યાને લેતા, આ અદાલત અત્યંત સંકોચ સાથે અવમાનના કરનાર દ્વારા

આપવામાં આવેલી બિનશરતી માફીનો સ્વીકાર કરે છે, એ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને કે અદાલતે સિવિલ રૂલ ૪૦(કે)૯૬ માં પસાર કરેલા આદેશ મુજબ ૩૦.૧૨.૯૫ અને ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૪ ના રોજ જી.પી. ફંડના ઉપાડ/એડવાન્સ પર લાદવામાં આવેલો પ્રતિબંધ હટાવવા માટે અવમાનના કરનારાઓને પહેલેથી જ નિર્દેશ આપ્યો છે."

ઉપરોક્ત આદેશ છતાં, તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી, બીજી અવમાનના અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી જે વર્તમાન અપીલનો વિષય છે.

અદાલત સમક્ષ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, એક અઠવાડિયામાં આદેશ પાછો ખેંચવા માટે અદાલત દ્વારા દાખલવામાં આવેલી નમ્રતા (leniency) છતાં, પ્રતિવાદીએ જાણીજોઈને અને સ્વેચ્છાએ આદેશનું પાલન કર્યું નથી અને તેનો અનાદર કર્યો છે, જેનાથી ન્યાયતંત્રના વહીવટ પ્રત્યે અનાદર પેદા થયો છે. આ અવમાનના અરજીનો જવાબ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આદેશની નકલ પ્રતિવાદીને મળી ન હતી અને તેથી તેનું પાલન થઈ શક્યું ન હતું, અને તેમણે અદાલતના આદેશનું ઉદ્ધંધન કર્યું હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તે દરમિયાન એક અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા આદેશના અમલ પર મનાઈ હુકમ (stay) આપવામાં આવ્યો હતો. તેથી, કોઈ અવમાનના કરવામાં આવી ન હતી, જોકે, કોઈ ચૂક કે કસૂર (omission & commission) થઈ હોય તો તે બદલ માફી પણ માંગવામાં આવી હતી. આદેશની પ્રમાણિત નકલ (Certified copy) મળવા અંગેના મુદ્દા પર

અદાલત દ્વારા વિગતવાર ચર્ચા કરવામાં આવી હતી જેથી એ સાબિત કરી શકાય કે પ્રમાણિત નકલ નાણા કમિશનરની કચેરીમાં પહોંચાડવામાં આવી હતી, પરંતુ તે હવે અપ્રસ્તુત છે કારણ કે હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ૨૮.૫.૧૯૯૭ ના રોજ વિવાદાસ્પદ આદેશ પર સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, હકીકત એ છે કે અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા સમય એટલે કે એક અઠવાડિયાની મુદત વધારવા માટે કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હતી.

ત્યારબાદ, ગૌહાટી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ૧૧ માર્ચ, ૨૦૦૪ ના રોજ તેના આદેશ દ્વારા રીટ અપીલનો (Writ Appeal) પણ નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"ચર્ચાને ધ્યાને લેતા, અમને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ યોગ્ય કારણ જણાતું નથી અને અમે અપીલને એવા અવલોકન સાથે ફગાવી દઈએ છીએ કે, સબસ્ક્રાઈબર્સ/કર્મચારીઓ દ્વારા ઉપાડ (withdrawal) માટેની જે કોઈ પણ અરજીઓ પેન્ડિંગ હોય અથવા નવી કરવામાં આવે, તેનો નિકાલ 'જનરલ પ્રોવિડન્ટ ફંડ (સેન્ટ્રલ સર્વિસીસ) રૂલ્સ, ૧૯૬૦' માં સમાવિષ્ટ લાગુ પડતા નિયમો અનુસાર કરવામાં આવશે."

એડવોકેટ-જનરલ દ્વારા ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ એવું નિવેદન કરવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ એવું નિવેદન કરવા માટે અધિકૃત છે કે હવે કર્મચારીઓ દ્વારા તેમના પ્રોવિડન્ટ ફંડ (PF) ખાતામાંથી રકમ ઉપાડવા પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી. તેમ છતાં, સિંગલ જજ બેન્ચના આદેશને ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા માન્ય રાખવામાં (affirmed) આવ્યો હતો. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે

વાસ્તવમાં કોઈ પ્રતિબંધ ન હતો કારણ કે પ્રોવિડન્ટ ફંડની રકમ સમયાંતરે છૂટી કરવામાં આવતી હતી, અને તેના સમર્થનમાં તેમણે વર્ષ ૧૯૯૬-૯૭ માં જી.પી.એફ. (GPF) ની આવક અને વિતરણ દર્શાવતા બિડાણ- 'G' (Annexure- 'G') તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું. તે મુજબ, જી.પી.એફ. પેટે કુલ આવક રૂ. ૬૭.૩૬ કરોડ હતી અને વિતરણ રૂ. ૨૫.૨૯ કરોડ હતું. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યા બાદ રૂ. ૨૫.૨૯ કરોડની રકમનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું હતું. જોકે, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દલીલ વખતે એ નિર્દેશ કરવા માટે અસમર્થ હતા કે સત્તાધિકારીઓ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો વહીવટી આદેશ રદ કરવામાં આવ્યો હતો કે નહીં. પરંતુ ત્યારબાદ તેમણે તત્કાલીન નાણા કમિશનર શ્રી ઈ.ટી. સુબુપનું સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું કે સરકારે હવે રૂ. ૨૩.૯.૨૦૦૪ ના રોજ તે આદેશ પાછો ખેંચી લીધો છે. તે આદેશ નીચે મુજબ છે:—

"સિવિલ રૂલ ૪૦(k)/૧૬ માં માનનીય ગૌહાટી હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૫.૨.૯૭ ના આદેશો અને રીટ અપીલ નં. ૨૬૨/૯૭ માં તારીખ ૧૧.૩.૯૯ ના આદેશોના પાલનરૂપે, રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓ દ્વારા જી.પી.એફ. (G.P.F.) ના એડવાન્સ અને ઉપાડને સંબંધિત નાણા વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવેલા રાજ્ય સરકારના નીચે મુજબના આદેશો, જે માનનીય ગૌહાટી હાઈકોર્ટ દ્વારા રદ (quashed) કરવામાં આવ્યા હતા, તેને આથી તાત્કાલિક અસરથી પાછા ખેંચવામાં (revoked) આવે છે:

(i) ક્રમાંક: FIN/GEN/૩૯/૯૩ તારીખ ૨૯.૯.૧૯૯૪

(ii) ક્રમાંક: BUS/ ૧-૨/૯૫-૯૬ તારીખ ૩૦.૧૨.૧૯૯૫ અને

(iii) તારીખ ૩૦.૧.૧૯૯૬ નો વાયરલેસ (W/T) સંદેશ. (એચ. ખુલુ) આઈ.એ.એસ. (IAS), નાણા કમિશનર"

(પરંતુ આ વહીવટી આદેશ દલીલો પૂર્ણ થયા બાદ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.) તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે, ત્યારબાદ આવો જ એક સમાન પ્રતિબંધ લાદવામાં આવ્યો હતો અને ગૌહાટી હાઈકોર્ટમાં અવમાનના અરજી નં. ૫/૯૯ દાખલ કરવામાં આવી હતી; અને માનનીય અદાલતે ૧૪ માર્ચ, ૨૦૦૦ ના રોજ તે વિવાદાસ્પદ આદેશને રદ (set aside) કર્યો હતો અને નિર્દેશ આપ્યો હતો કે સબસ્ક્રાઈબર્સ/કર્મચારીઓ દ્વારા ઉપાડ માટેની જે કોઈ પણ અરજીઓ પેન્ડિંગ હોય અથવા નવી કરવામાં આવે, તેનો નિકાલ નિયમો (Rules) અનુસાર કરવામાં આવે. ત્યારબાદ તે અવમાનના અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ત્યારબાદની ઘટનાઓને ધ્યાને લેતા હવે પ્રતિબંધ અસ્તિત્વમાં નથી, જી.પી.એફ. (GPF) ની રકમ ચૂકવવામાં આવી રહી છે અને આદેશ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે, તેથી અપીલકર્તાની માફી સ્વીકારવામાં આવે અને તેમને આરોપમુક્ત (discharged) કરવામાં આવે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તાએ ૩૦ વર્ષની લાંબી સેવા આપી છે અને તેમણે ક્યારેય અદાલતના આદેશ પ્રત્યે અનાદર દર્શાવ્યો નથી. સામા પક્ષે, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટના આદેશનું સમર્થન કર્યું હતું.

અમે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને વિગતવાર સાંભળ્યા છે. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં

આવેલો વર્તમાન આદેશ સંપૂર્ણપણે ન્યાયી છે. એકવાર એડવોકેટ જનરલ દ્વારા એવું વલણ લેવામાં આવ્યું હોય કે પ્રતિબંધ હવે અસ્તિત્વમાં નથી અને ૧૯૯૬-૯૭ ના ગાળા દરમિયાન જી.પી.એફ.ની રકમનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું હતું, તો પછી જી.પી.એફ.ના વિતરણ પર પ્રતિબંધ મૂકતો આદેશ રદ ન કરવાનું કોઈ કારણ નહોતું. રાજ્ય સરકાર દ્વારા એક તરફ એવું વલણ લેવામાં આવ્યું કે જી.પી.એફ.ની રકમ ચૂકવવામાં આવી છે, છતાં તેઓ આદેશ રદ કરવા તૈયાર નહોતા - અમે આ વિરોધાભાસી વલણને સમજવામાં અસમર્થ છીએ. એકવાર વહીવટી આદેશ (administrative order) બહાર પાડવામાં આવે પછી અદાલત સમક્ષ મૌખિક રજૂઆત દ્વારા તેને રદ કરી શકાય નહીં. તેને અન્ય વહીવટી આદેશ દ્વારા જ રદ કરવો પડે છે (જે તેમણે હવે પસાર કર્યો છે). જો એડવોકેટ જનરલે અદાલત સમક્ષ નિવેદન આપ્યું હોય, તો ત્યારબાદ તે પ્રતિબંધ રદ કરતો વહીવટી આદેશ પણ થવો જોઈતો હતો. દલીલની તારીખ સુધી અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ પ્રતિબંધ રદ કરતો આદેશ અમારી સમક્ષ રજૂ કરી શક્યા ન હતા; તેનાથી વિપરીત, પ્રતિબંધ અમલમાં રાખવામાં આવ્યો હતો અને અદાલત સમક્ષ બીજી અવમાનનાની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં એડવોકેટ જનરલે ફરીથી નિવેદન આપ્યું હતું કે જી.પી.એફ. અરજીઓ પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવશે. આ બાબતે અરજદાર માટે સ્થિતિ વધુ ખરાબ કરી હતી અને તેનાથી પરિસ્થિતિમાં કોઈ સુધારો થયો ન હતો. એ વાત અલગ છે કે જ્યારે સત્તાધિકારીઓને બચવાનો કોઈ રસ્તો ન મળ્યો ત્યારે તેમને વાસ્તવિકતા સમજાઈ છે, તેથી તેમણે દલીલો પૂર્ણ થયા બાદ તારીખ ૨૩.૯.૨૦૦૪ ના

આદેશ દ્વારા રૂ.૨.૧૯૯૭ ના આદેશને હવે રદ કર્યો છે. ગમે તેમ કરીને અદાલતના આદેશોને ટાળવા (circumvent) અને એક અથવા બીજા બહાના હેઠળ ન્યાયી ઠેરવવાનો પ્રયાસ કરવો એ સરકારી અધિકારીઓની એક વૃત્તિ બની ગઈ છે. આ બાબત અદાલતના આદેશોને સ્વીકારવામાં સૌજન્યનો સંપૂર્ણ અભાવ દર્શાવે છે. અદાલતના આદેશોને અવગણવાની આ વૃત્તિને સાંખી શકાય નહીં. આ અદાલતે વારંવાર ભાર મૂક્યો છે કે લોકશાહીમાં અદાલતની ભૂમિકા વહીવટી આદેશો (administrative fiat) ને આધીન હોઈ શકે નહીં. કારોબારી અને ધારાસભાએ બંધારણીય માળખામાં રહીને કામ કરવાનું હોય છે અને ન્યાયતંત્રને ધારાસભા અને કારોબારી પર અંકુશ રાખવા માટે 'વોચ ડોગ' (રખેવાળ) ની ભૂમિકા આપવામાં આવી છે. વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તા દ્વારા અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલો વળતો જવાબ (counter) સમજવામાં અમે અસમર્થ છીએ. એક તરફ તેઓ કહે છે કે જી.પી.એફ.ના તમામ કેસો પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવી છે અને બીજી તરફ તેઓ વહીવટી આદેશ રદ કરવા તૈયાર નથી. આ બાબત અદાલતના આદેશને ટાળવા અને પોતાના વલણ પર અડી રહેવા માટે અમલદારશાહી (bureaucracy) દ્વારા કરવામાં આવેલો જાણીજોઈને પ્રયાસ જ દર્શાવે છે. આ અદાલતના આદેશનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે અને અપીલકર્તા અદાલતના આદેશનો અનાદર કરવા બદલ દોષિત છે.

કેસની હકીકતો અને સંજોગોને જોતા, હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર જણાતી નથી.

જ્યારે સજાના પ્રશ્ન પર આવ્યા ત્યારે, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હોદ્દેદાર નિવૃત્તિની અણી પર છે, તેમણે ઘણું સહન કર્યું છે અને તેમની ૩૦ વર્ષની સેવા કારકિર્દી નિષ્કલંક રહી છે. વધુમાં, હવે ૨૫.૨.૧૯૯૭ નો આદેશ મોડો હોવા છતાં ૨૬ કરવામાં આવ્યો છે, તેથી તેમના પર દયા દાખવવામાં આવે અને તેમની માફી સ્વીકારવામાં આવે. પરંતુ જો અદાલતના આદેશોનું આ રીતે ઉલ્લંઘન કરવામાં આવે, તો લોકોનો અદાલતો પરથી વિશ્વાસ ઉઠી જશે. તેથી, અદાલતના આદેશના આવા પ્રકારના ઉલ્લંઘન સામે કડક હાથે કામ લેવું અને સત્તાધિકારીઓને એ સંદેશ પહોંચાડવો જરૂરી છે કે અદાલતો આવી બાબતોને હળવાશથી લેશે નહીં. તેમ છતાં, આ અધિકારીની લાંબી કારકિર્દીને ધ્યાનમાં લેતા અને હવે આદેશ ૨૬ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, અમે તેમને કેદની સજા કરવાનું સૂચવતા નથી, પરંતુ અમે માત્ર રૂ. ૫,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા પાંચ હજાર પૂરા) નો દંડ ફટકારવાનું નક્કી કરીએ છીએ અને જો દંડ ભરવામાં કસૂર કરવામાં આવે, તો એક મહિનાની સાદી કેદ ભોગવવી પડશે. હોદ્દેદારે આ રકમ આજથી એક મહિનાની અંદર સરકારી તિજોરીમાં જમા કરાવવાની રહેશે.

આથી, પરિણામ સ્વરૂપ અમે હાઈકોર્ટના આદેશને માન્ય રાખીએ છીએ અને અદાલતના આદેશની અવમાનના કરવા બદલ પ્રતિવાદી નં. ૧ ને દોષિત ઠેરવીએ છીએ અને રૂ. ૫,૦૦૦/- (રૂપિયા પાંચ હજાર) નો દંડ ફટકારીએ છીએ, તેમજ દંડ ન ભરે તો એક મહિનાની સાદી કેદની સજા કરીએ છીએ.

વિવાદાસ્પદ આદેશમાં આ હદ સુધી સુધારો કરવામાં આવે છે. તદનુસાર સિવિલ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.